

PROVINCIE FLEVOLAND

Beleidskader Beheer Oostvaardersplassen

Stand van zaken voortgang

Periode 1 juli 2019 – 30 juni 2020

Inhoudsopgave

1. Inleiding	3
2. Beleidskader	4
2.1 Achtergrond	4
2.2 Hoofdpunten beleidskader	4
2.3 Algemene doel beleidskader	5
3. Voortgang	6
3.1 Natura 2000	6
3.1.1 Doelstelling in het beleidskader	6
3.1.2 Voorgestelde maatregelen	6
3.1.3 Toelichting op stand van zaken en voortgang	6
3.1.4 Ontwikkelingen lange termijn	6
3.2 Welzijn grote grazers	7
3.2.1 Doelstelling in het beleidskader	7
3.2.2 Voorgestelde maatregelen	7
3.2.3 Toelichting op stand van zaken en voortgang	7
3.2.4 Ontwikkelingen lange termijn	11
3.3 Juridische procedures	11
3.3.1 Constatering in het beleidskader	11
3.3.2 Toelichting op stand van zaken en voortgang	11
3.3.3 Ontwikkelingen lange termijn	12
3.4 Communicatie en maatschappelijk draagvlak	13
3.4.1 Doelstelling in het beleidskader	13
3.4.2 Voorgestelde maatregelen	13
3.4.3 Toelichting op stand van zaken en voortgang	13
3.4.4 Ontwikkelingen lange termijn	14
3.5 Governance	14
3.5.1 Doelstelling in het beleidskader	14
3.5.2 Voorgestelde maatregelen	14
3.5.3 Toelichting op stand van zaken en voortgang	14
3.5.4 Ontwikkelingen lange termijn	15
3.6 Landschap	15
3.6.1 Doelstelling in het beleidskader	15
3.6.2 Voorgestelde maatregelen	15
3.6.3 Toelichting op stand van zaken en voortgang	15
3.6.4 Ontwikkelingen lange termijn	15
3.7 Toerisme en recreatie	15
3.7.1 Doelstelling in het beleidskader	15
3.7.2 Voorgestelde maatregelen	16
3.7.3 Toelichting op stand van zaken en voortgang	16
3.7.4 Ontwikkelingen lange termijn	16
3.8 Financiën	17
3.8.1 Toelichting op stand van zaken en voortgang	17

1. Inleiding

Juli 2018 hebben Provinciale Staten van Flevoland het beleidskader beheer Oostvaardersplassen vastgesteld. In dit beleidskader zijn een groot aantal maatregelen opgenomen ten behoeve van een optimaal functionerend Oostvaardersplassengebied. Gedeputeerde Staten hebben vervolgens met Staatsbosbeheer een convenant gesloten waarin is afgesproken dat provincie en Staatsbosbeheer zich maximaal inspannen om het beleidskader tot uitvoering te brengen. Voor u ligt de tweede rapportage over de stand van zaken voortgang beleidskader Oostvaardersplassen. Deze rapportage geeft de voortgang weer over de periode 1 juli 2019 – 30 juni 2020.

2. Beleidskader

2.1 Achtergrond

Op 7 december 2016 heeft de Staatssecretaris van Economische Zaken, naar aanleiding van moties in de Tweede Kamer, de verantwoordelijkheid voor het dierenwelzijn in de Oostvaardersplassen overgedragen aan de provincie Flevoland. Dit is vastgelegd in de *'Overeenkomst Dierenwelzijn in de Oostvaardersplassen'*.

In het verlengde van het overdrachtsdocument hebben Provinciale Staten van Flevoland op 8 februari 2017 ingestemd met het initiatiefvoorstel *'Richtinggevende uitspraken Beleidskader beheer Oostvaardersplassen'* dat was ingediend door de VVD en de SGP.

In het initiatiefvoorstel is aan Gedeputeerde Staten gevraagd een externe begeleidingscommissie in te stellen voor het opstellen van een beleidskader. Daarbij is een aanpak voorgesteld waarin de commissie het advies baseert op de consultatie van partijen die betrokken zijn, of zich betrokken voelen bij het gebied, en deskundigen en belanghebbenden op het vlak van natuur, landschap, toerisme en recreatie.

Deze commissie, *'de Commissie Van Geel'*, heeft in de periode van december 2017 tot en met maart 2018 vele gesprekken gevoerd met vertegenwoordigers van belangengroepen, maatschappelijke organisaties, overheden en individuele personen. Op basis hiervan hebben zij in april 2018 het *'Advies beheer Oostvaardersplassen'* uitgebracht. Op 11 juli 2018 hebben Provinciale Staten van Flevoland besloten dit advies van de Commissie van Geel vast te stellen als integraal beleidskader voor het beheer van de Oostvaardersplassen.

2.2 Hoofdpunten beleidskader

Het kerngebied Oostvaardersplassen is een uniek natuurgebied gelegen aan de rand van de metropoolregio Amsterdam, tussen Almere en Lelystad. Het is een relatief omvangrijk natuurgebied van bijna 5500 hectare, waar diverse vegetaties zich spontaan hebben ontwikkeld. Het gebied onderscheidt zich van andere natuurgebieden in Nederland door zijn omvang, de grote rijkdom aan watervogels en de kuddes met grote grazers. Het kerngebied wordt aan de noordzijde begrensd door de Oostvaardersdijk, die het gebied scheidt van het Markermeer. Aan de landzijde zijn er bosrijke randgebieden die bijdragen aan de kwaliteit van natuur en landschap van het Oostvaardersplassengebied als geheel.

Het Oostvaardersplassengebied is een 'gemaakt gebied', ontstaan door toedoen en nalaten van menselijk handelen. Het belang van het gebied voor de natuur is onderstreept doordat het kerngebied is aangewezen als Natura 2000-gebied op grond van de Vogelrichtlijn. Bij de uitwerking van het beleidskader zijn de volgende uitgangspunten gehanteerd:

1. Vraagstukken in en rond de Oostvaardersplassen vergen een integrale benadering.
2. Behoud van het karakter van het gebied.
3. Natura 2000-doelen voor de vogelsoorten zijn een gegeven.
4. Voldoende dierenwelzijn voor grote grazers: voorkomen van onnodig lijden.
5. Het Oostvaardersplassengebied kan niet los worden gezien van zijn omgeving.

2.3 Algemene doel beleidskader

Dit heeft geleid tot het volgende algemene doel:

Doel van het provinciaal beleid voor het Oostvaardersplassengebied is realisatie van de Natura 2000-doelen voor de Vogelrichtlijnsoorten en realisatie van een door de mens als bijzonder ervaren en kwalitatief hoogwaardig natuurgebied in de nabijheid van de stedelijke gebieden in Flevoland en de Randstad dat een breed maatschappelijk draagvlak kent.

Dit hoofddoel is in het beleidskader verder uitgewerkt in doelen, ambities en maatregelen voor de verschillende aspecten van het beleid en het beheer, zijnde:

- Natura 2000.
- Welzijn grote grazers.
- Landschap.
- Recreatie en toerisme.

Deze voortgangsrapportage beschrijft de uitvoering van maatregelen die in het afgelopen jaar hebben plaatsgevonden aan de hand van de voorgaande aspecten.

3. Voortgang

3.1 Natura 2000

3.1.1 Doelstelling in het beleidskader

Voor Natura 2000 moet de ambitie zijn om de maatregelen uit het Natura 2000-beheerplan Oostvaardersplassen 2015 met de hoogste prioriteit en urgentie uit te voeren om verdere achteruitgang van de doelsoorten in het gebied te stoppen en te keren.

De uitvoering moet op een zodanige wijze gebeuren dat de biodiversiteit in het algemeen en de variëteit in vegetaties en daarmee variëteit in het landschap worden bevorderd en in elk geval niet achteruitgaan.

3.1.2 Voorgestelde maatregelen

De maatregelen waar het om gaat zijn:

- Reset van het moerasgebied, op basis van een zorgvuldige voorbereiding, waarbij gewerkt wordt met compartimentering van het moeras en fasering van de uitvoering.
- Maatregelen in het graslanddeel om meer ondiep water en nat grasland te realiseren in een gebied van totaal 500 ha.

3.1.3 Toelichting op stand van zaken en voortgang

Jaarlijks ontvangt u een voortgangsrapportage over de uitvoering van de beheerplan maatregelen Natura 2000 Oostvaardersplassen (edocs # 2554003) : hieronder staan de belangrijkste punten en een actualisatie van het afgelopen half jaar.

3.1.3.1 Maatregelen moerasreset

2019 heeft voor de moerasreset in het teken gestaan van het starten van de uitvoering van de maatregelen voor de moerasreset. De noodzakelijke vergunningen en procedures zijn doorlopen. De aanbesteding is succesvol afgerond en in oktober is gestart met de maatregelen. In de droge en warme zomer van 2019 zijn wij daarnaast helaas geconfronteerd met grootschalige vissterfte in de grote plas. De samenwerking met alle partners is dit jaar belangrijk geweest bij de vissterfte en de nieuwe afspraken over de waterkwaliteit. Voor het broedseizoen 2020 is de uitvoering van noodzakelijke maatregelen grotendeels afgerond. En gaan wij na het broedseizoen een nieuwe fase in, die van actieve waterstandsverlaging.

3.1.3.2 Maatregelen grazige deel

In 2019 is er een keuze gemaakt over de uitvoering van de vispassages en poelen. Door bij de uitwerking nadrukkelijk te kijken naar het lange termijn perspectief voor de Oostvaardersplassen en mee te koppelen met andere doelen is dit deel enigszins vertraagd. Eind 2019 heeft provincie Flevoland een POP3 subsidie toegekend voor het aanleggen van de vispassages en poelen. Het bestek is opgesteld en de aanbesteding vindt medio 2020 plaats. De uitvoering start dan waarschijnlijk in 2021.

3.1.4 Ontwikkelingen lange termijn

Voor alle maatregelen in project grazige deel, dit is breder dan Natura 2000, zijn een uitvoeringsovereenkomst en subsidiebeschikking voor Staatsbosbeheer in voorbereiding. In 2020 worden nog twee vergunningen ter inzage gelegd: ontgrondingenvergunning en vergunning Wet Natuurbescherming. Verder is het Natura 2000 beheerplan voor de Oostvaardersplassen vastgesteld in 2015. In het coalitieakkoord is afgesproken in 2022 een nieuw beheerplan Natura 2000 voor de Oostvaardersplassen vast te stellen. De voorbereidingen hiervoor starten medio 2020.

3.2 Welzijn grote grazers

3.2.1 Doelstelling in het beleidskader

Behoud van kuddes van substantiële omvang grote grazers in het gebied met het oog op begrazing van het grasland voor Natura 2000-doelen en vanwege de zelfstandige natuur- en landschapswaarden van de kuddes. Het waarborgen van het welzijn van de grote grazers en het voorkomen van onnodig lijden van deze dieren.

3.2.2 Voorgestelde maatregelen

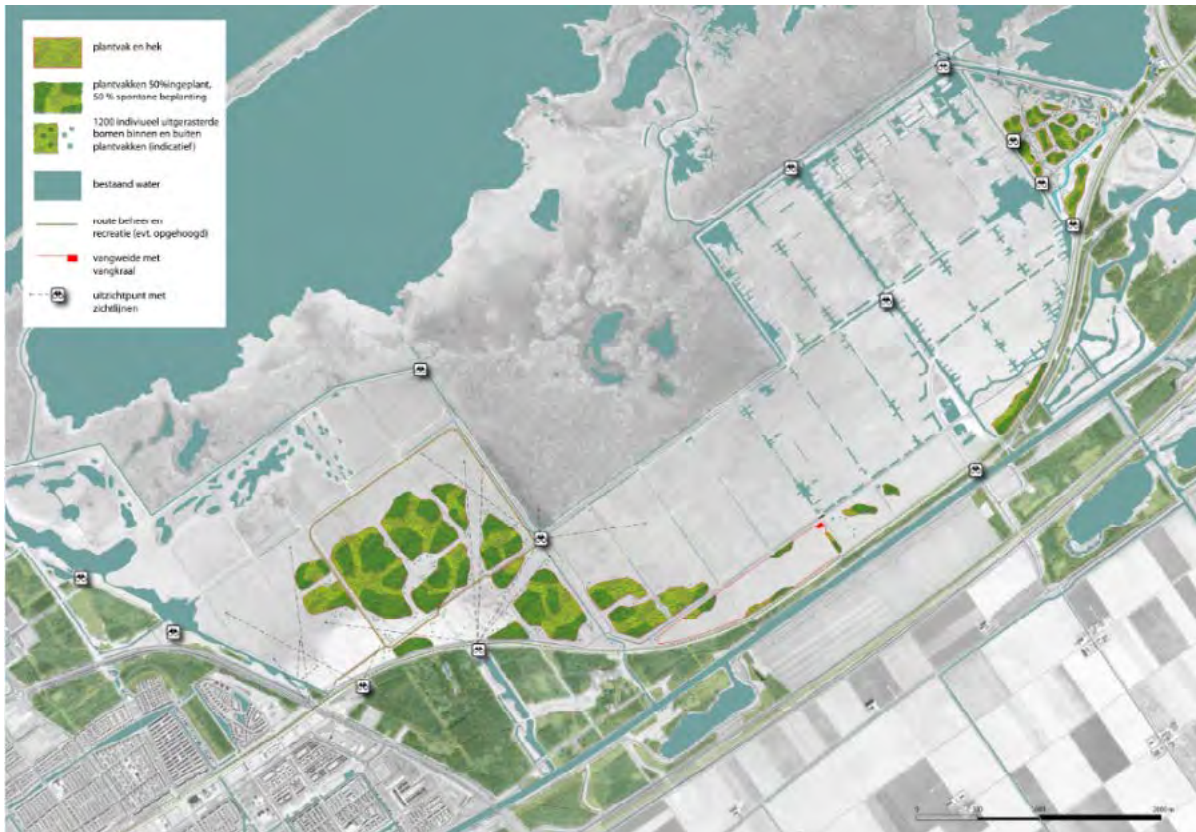
De maatregelen waar het om gaat zijn:

1. Beschuttingsmaatregelen:
 - a. Circa 300 hectare extra beschutting in het kerngebied.
 - b. Randgebieden niet als uitloopmogelijkheid voor de wintermaanden benutten, maar als multifunctioneel gebied.
 - c. Mogelijkheden voor migratie naar andere gebieden open houden.
2. Reductie van het grasoppervlak tot circa 1000 hectare, door uitvoering van de Natura 2000-maatregelen in het grazige deel (500 hectare) en de aanleg van beschutting in het kerngebied (300 hectare).
3. Structureel minder grote grazers:
 - a. Reset van het aantal grazers tot circa 1.100 dieren
 - b. Bij de uitvoering van de reset zal de geldende regelgeving (o.a. Wet natuurbescherming en veterinaire regelgeving) in acht genomen moeten worden.
 - c. Toekomstig beheer richten op een evenwicht van de grote grazers in hun omgeving met een voorlopig maximum van 1.500 dieren.
 - d. Monitoren van de ontwikkeling en flora en fauna, om het hand-aan-de-kraan-principe te kunnen toepassen voor het beheer van de grazers.
 - e. Nadere verkenning en onderzoek naar andere maatregelen die kunnen bijdragen aan het welzijn van de aanwezige dieren.

3.2.3 Toelichting op stand van zaken en voortgang

3.2.3.1 Beschuttingsmaatregelen

Staatsbosbeheer is in 2019 op basis van het beschuttingsplan (zie statenmededeling #2349787) de werkzaamheden ten behoeve van het realiseren van een beschutting van bruto 300 hectare gestart. De beschutting wordt voor het grootste deel op Het Stort gerealiseerd. Daarnaast op enkele locaties in de Beemderlanden, Spoorzone en de Driehoek (figuur 1).

Figuur 1 Beschutting in het kerngebied.

In de Driehoek heeft de inplant in 2019 plaatsgevonden, waardoor dit gebied door de grote grazers als beschuttingsgebied benut kan worden. Op het Stort en de Beemdlanden is circa 150 hectare uitgerasterd (figuur 2). Zolang de rasters er staan (8-10 jaar ter bescherming van struiken en bomen tegen vraat door grote herbivoren), kunnen die delen niet begraasd worden door de grote herbivoren. De tussen de rasters liggende delen blijven toegankelijk voor de grote herbivoren om te grazen en kunnen al na 2 of 3 jaar gebruikt worden als beschutting als de struiken en bomen binnen de rasters al 2 tot 3 meter hoog zijn. Staatsbosbeheer is op het moment van schrijven van deze rapportage bezig met de voorbereidingen voor het planten van de bomen en struweel binnen de rasters. Onderstaande figuur geeft meer gedetailleerd de locatie van de rasters op het Stort weer.

Figuur 2 Te beplanten delen binnen de uitgerasterde delen op het Stort en in de Beemdlanden. Donkergroen boomvormers, licht groen struweel

Tot het moment dat de aanplant voldoende beschutting biedt, stelt de omliggende gebieden open. Dit gebeurt mede, omdat de voorziene beschutting in de Oostvaardersplassen in de aankomende jaren nog niet de gewenste beschutting, zoals hiervoor benoemd. Tot dat moment wil Staatsbosbeheer voldoende beschuttingsmogelijkheden voor de dieren bieden. Het eind mei 2020 vastgestelde managementplan van Staatsbosbeheer schrijft over de openstelling van de omliggende bossen: "... delen van het Oostvaardersbos en het Kotterbos, en de Driehoek in zijn geheel, [zijn] opengesteld als beschuttingsgebied voor grote herbivoren. Voor edelherten zijn deze gebieden jaarrond toegankelijk, voor runderen en paarden zijn delen alleen in de winter toegankelijk. Deze gebieden worden tot nu toe in de winterperiode afgesloten voor recreanten om grote herbivoren rust te bieden".

3.2.3.2 Reductie van het grasoppervlak tot circa 1.000 hectare, door uitvoering van de Natura 2000-maatregelen in het grazige deel (500 hectare) en de aanleg van beschutting in het kerngebied (300 hectare)

De stand van zaken met betrekking tot de maatregelen uit het beleidskader voor wat betreft de beschutting op een bruto oppervlak van 300 hectare zijn voorgaand uiteengezet. De uitvoering van de N200-maatregelen in het grazige deel zijn grotendeels in de voorgaande jaren al uitgevoerd. In het grazige gebied zijn rond de eeuwwisseling inrichtingsmaatregelen uitgevoerd in de Waterlanden en Broeklanden (figuur 3) om het areaal geïnundeerde graslanden te vergroten en om de kwaliteit van het bestaande geïnundeerde graslanden te verbeteren. Hiervoor zijn destijds poelen gegraven en is lokaal het waterpeil opgezet. In totaal ging het om circa 420 hectare (Waterlanden 330 hectare en Broeklanden circa 90 hectare). Een van de maatregelen uit het N2000-beheerplan is de optimalisatie van het waterpeilbeheer in de Waterlanden. Dit betreft de optimalisatie van de circa 370 hectare nat grasland die rond de eeuwwisseling is gerealiseerd);

2020 zullen laten zien in welke mate de populatie edelherten in 2020 is gegroeid en wat dit betekent voor het afschot. Dit afschot vindt in 2020 niet meer plaats op basis van een opdracht van de provincie, maar op basis van een ontheffing die is verleend aan de Faunabeheereenheid voor de periode 2020 – 2023. Gedeputeerde Staten hebben eind mei 2020 een besluit op bezwaar genomen ten aanzien van de ontheffing en bijbehorende vergunning, waardoor Staatsbosbeheer – indien er geen beroep wordt aangetekend – het afschot van de edelherten vanaf 1 augustus 2020 mogelijk kan worden hervat.

Staatsbosbeheer heeft in het kader van de reset grote grazers geen Heckrunderen uit het gebied genomen. Gedeputeerde Staten hebben begin 2019 een expertgroep reset grote grazers ingesteld met drie deskundigen. Deze expertgroep heeft namens de provincie toegezien op de reset en heeft hierover elk kwartaal gerapporteerd. Deze kwartaalverslagen en in het eindverslag zijn met een statenmededeling toegezonden aan Provinciale Staten. De expertgroep is na oplevering van het laatste kwartaalverslag, tevens eindrapportage, door Gedeputeerde Staten opgeheven.

Op verzoek van Provinciale Staten hebben Gedeputeerde Staten de Universiteit Utrecht gevraagd om een literatuuronderzoek te starten naar de mogelijkheden en de voor- en nadelen, van het toepassen van anticonceptie bij de grote grazers in de Oostvaardersplassen. Provinciale Staten hebben op 27 mei 2020 een besluit genomen over dit literatuuronderzoek. De provincie geeft geen vervolg aan het literatuuronderzoek en het beleidskader is niet aangepast op basis van het onderzoek.

3.2.4 Ontwikkelingen lange termijn

De provincie heeft in september 2019 een ontheffing en bijbehorende vergunning verleend aan de Faunabeheereenheid. Met deze ontheffing en vergunning is het voor Staatsbosbeheer mogelijk om de populatie edelherten te beheren op aantallen, i.c. het genoemde aantal van 500 edelherten in het beleidskader. Zoals eerder genoemd waren de ontheffing en vergunning onderwerp van juridische procedures (stand van zaken per 30 juni). Eind mei 2020 heeft Gedeputeerde Staten ingestemd met het managementplan van Staatsbosbeheer voor het Oostvaardersplassengebied. Provinciale Staten zijn hierover geïnformeerd via een statenmededeling. Het managementplan beschrijft de wijze waarop het beheer op aantallen van de runderen en paarden plaatsvindt met een doelstand van 600 paarden en runderen als voorjaarsstand.

3.3 Juridische procedures

3.3.1 Constatering in het beleidskader

Het Oostvaardersplassengebied is een uniek gebied voor Nederland, maar tegelijkertijd ook een maatschappelijk omstreden gebied. Al diverse jaren keert n de winterperiode de discussie over het welzijn van de grote grazers op de maatschappelijke agenda terug. Daarbij is sprake van zeer uiteenlopende opvattingen.

Argumenten voor en tegen de aanwezigheid van grote grazers, de aantallen en het beheer ervan zijn van ethische, morele, ecologische, emotionele en diergeneeskundige aard.

3.3.2 Toelichting op stand van zaken en voortgang

3.3.2.1 Afschot edelherten

Er lopen tegen de provinciale opdracht, ontheffing en vergunningen in het kader van het verminderen van het aantal edelherten meerdere juridische procedures. Deze juridische procedures zijn allemaal gestart met bezwaren die zijn ingediend tegen de provinciale besluiten. Ingediende bezwaren worden behandeld door de provinciale bezwaarschriftencommissie. Op basis van het advies van de bezwaarschriftencommissie nemen Gedeputeerde Staten een besluit op het bezwaar. Tegen dit besluit is het mogelijk om beroep aan te tekenen bij de rechtbank Midden-Nederland (de zogenaamde bodemprocedure). De rechtbank behandelt dit beroep en doet vervolgens een uitspraak. Ook tegen dit besluit van de rechtbank is weer beroep mogelijk: bij de Raad van State.

Op het moment dat een bezwaar of beroep nog niet is behandeld, kan een bezwaarmaker (en de provincie) een 'voorlopige voorziening' aanvragen. Een voorlopige voorziening is de mogelijkheid om een besluit van in dit geval Gedeputeerde Staten voorlopig ongedaan te maken door middel van een spoedprocedure bij de voorzieningenrechter.

Op het moment van opstellen van deze voortgangsrapportage lopen de volgende juridische procedures als het gaat om het verminderen van de edelherten:

- Er is bezwaar en beroep aangetekend tegen de provinciale opdracht en vergunning uit 2018 voor de reset van de edelherten. Deze opdracht en bijbehorende vergunningen hadden een looptijd tot en met 31 december 2019. De rechtbank heeft in de tweede helft van 2019 het beroep gegrond verklaard, de beslissing op bezwaar vernietigd en de opdracht herroepen. De provincie is tegen de uitspraak van de rechtbank in hoger beroep gegaan bij de Raad van State. De datum van behandeling bij de Raad van State is 21 juli 2020.
- Er is bezwaar aangetekend tegen de provinciale ontheffing en vergunning uit 2019 voor het beheren van de edelherten vanaf 1 januari 2020. De bezwaarschriftencommissie heeft in het voorjaar van 2020 advies uitgebracht en Gedeputeerde Staten hebben op basis daarvan op 26 mei een besluit op bezwaar genomen. De provincie heeft in het kader van deze procedure in januari 2020 een ecologisch deskundigenrapport ingebracht. De bezwaarmakers kunnen tegen de besluiten op bezwaar met betrekking tot de ontheffing en vergunning beroep aantekenen bij de Rechtbank Midden-Nederland.

3.3.2.2 Overige juridische procedures

Er lopen meerdere juridische procedures die te maken hebben met de uitvoering van het beleidskader, onder meer met betrekking tot vergunningen die door de provincie zijn verleend voor werkzaamheden in het kerngebied en de Almeerse Poort. Tegen deze vergunningen (en een daaraan gerelateerde ontheffing) zijn bezwaren aangetekend. De behandeling van deze bezwaren is voorzien op 23 juni 2020 en 14 juli 2020. De bezwaarschriftencommissie zal op basis daarvan een advies uitbrengen aan Gedeputeerde Staten, die op basis daarvan een besluit op bezwaar zullen nemen.

3.3.3 Ontwikkelingen lange termijn

De provincie voorziet een voortzetting van de juridische procedures met betrekking tot de ontheffing en vergunning voor het afschot van de edelherten. De bezwaarmakers hebben in een eerder stadium al aangekondigd tegen de besluiten op bezwaar (die op dat moment nog niet waren genomen) beroep aan te tekenen. Ook met betrekking tot de overige procedures is het mogelijk dat bezwaarmakers tegen een besluit op bezwaar beroep aantekenen.

3.4 Communicatie en maatschappelijk draagvlak

3.4.1 Doelstelling in het beleidskader

Het vergroten en verbreden van het maatschappelijk draagvlak voor het Oostvaardersplassengebied en het beheer van het gebied, en tevens het vergroten van de nationale en internationale bekendheid van het gebied als toeristisch-recreatieve attractie.

3.4.2 Voorgestelde maatregelen

De voorgestelde maatregelen zijn:

- investeren in actieve, permanente en proactieve communicatie over beleid en beheer grote grazers, natuurontwikkeling en natuurbeheer;
- de maatschappelijke en economische functies van natuur en natuurgebieden verbreden door samenwerking met andere organisaties in het Nationaal Park Nieuw Land waarbij alle aspecten van natuurontwikkeling, landschap, recreatie en toerisme aan de orde komen;
- dit in de toekomst onderbrengen in het Nationaal Park Nieuw Land.

3.4.3 Toelichting op stand van zaken en voortgang

3.4.3.1 Provinciale communicatie

De provincie heeft in het afgelopen jaar verder geïnvesteerd in de berichtgeving over het provinciaal beleid met betrekking tot de Oostvaardersplassen. Met grote regelmaat worden er nieuwsberichten op de provinciale website gepubliceerd over zaken die voortkomen uit het provinciaal beleid. Deze worden ook opgenomen in een provinciale (maandelijkse) nieuwsbrief, waarop geïnteresseerden zich kunnen abonneren. Er zijn op het moment van schrijven van de voortgangsrapportage ruim 60 mensen geabonneerd. Het afgelopen jaar zijn er een beperkt aantal burgervragen binnengekomen ten opzichte van eerdere jaren. Deze worden conform de provinciale procedures beantwoord.

3.4.3.2 Maatschappelijke klankbordgroep beleidskader beheer Oostvaardersplassen

De maatschappelijke klankbordgroep beleidskader beheer Oostvaardersplassen, die in het voorjaar van 2019 door Gedeputeerde Staten is ingesteld, heeft in het afgelopen jaar twee adviezen en één reflectie gegeven aan Gedeputeerde Staten over de wijze waarop maatschappelijke betrokkenheid kan worden vormgegeven. Provinciale Staten zijn geïnformeerd over de beide adviezen.

Op 2 november 2019 heeft op basis van het eerste advies van de maatschappelijke klankbordgroep een bijeenkomst plaatsgevonden voor mensen die in gesprek wilden gaan over het beleid voor de Oostvaardersplassen. In totaal waren ongeveer 40 personen aanwezig. In deze bijeenkomst is een groot aantal vragen opgehaald, die schriftelijk zijn beantwoord op 5 december 2019. De klankbordgroep heeft Gedeputeerde Staten een reflectie op deze bijeenkomst en de schriftelijke beantwoording van de gestelde vragen toegestuurd. Provinciale Staten hebben deze reflectie ook ontvangen.

3.4.3.3 Communicatie en samenwerking binnen het kader van Nationaal Park Nieuw Land

De communicatie over de Oostvaardersplassen vindt voor wat betreft maatregelen uit het beleidskader plaats vanuit de provincie. Communicatie over de Oostvaardersplassen als een van de vier natuurgebieden binnen Nationaal Park Nieuw Land (NP NL) gebeurt via de kanalen van NP NL, waaronder de NP NL-website (www.nationaalparknieuwland.nl), Facebook, Twitter en LinkedIn. Staatsbosbeheer communiceert zeer regelmatig over het Oostvaardersplassengebied, onder meer via hun website en via boswachtersblogs.

De provincie neemt deel in de stuurgroep Nationaal Park Nieuw Land. Binnen de stuurgroep vindt afstemming met acht partners – gemeenten Almere en Lelystad, Vereniging Natuurmonumenten, Staatsbosbeheer,

Stichting Flevo-landschap, waterschap Zuiderzeeland en Rijkswaterstaat – plaats over onder meer de maatschappelijke en economische functies van natuur en natuurgebieden binnen de grenzen van het nationaal park en de wijze waarop de samenwerking met andere organisaties – waaronder ondernemers – kan worden ingevuld, waarbij alle aspecten van natuurontwikkeling, landschap, recreatie en toerisme aan de orde komen.

3.4.4 Ontwikkelingen lange termijn

De communicatie over het provinciale beleid met betrekking tot het beheer van de Oostvaardersplassen zal blijven plaatsvinden vanuit de provincie. Ontwikkelingen in de Oostvaardersplassen als een van de vier natuurgebieden van NP NL vindt plaats als onderdeel van en via de kanalen van NP NL. De samenwerking van de provincie binnen NP NL zal in de aankomende jaren steeds verder vorm en invulling krijgen vanuit de provinciale betrokkenheid in de stuurgroep van het nationaal park.

3.5 Governance

3.5.1 Doelstelling in het beleidskader

Vanuit de wens voor een integrale benadering van de vraagstukken in en rond het Oostvaardersplassen-gebied is het doel om te komen tot een governance-structuur voor het Oostvaardersplassengebied die zodanig wordt ingericht dat deze bijdraagt aan een effectieve sturing van het gebied en op vergroting van het maatschappelijk draagvlak.

3.5.2 Voorgestelde maatregelen

Het beleidskader beschrijft geen concrete maatregelen met betrekking tot de governance. In de vorige paragraaf is de betrokkenheid van de provincie in Nationaal Park Nieuw Land benoemd. Het beleidskader geeft wel aan om expliciet een effectieve governance-structuur voor het Oostvaardersplassengebied te organiseren, zodat wordt gewaarborgd dat de ontwikkelingen in en om het gebied integraal worden opgepakt en dat wordt gewerkt aan het maatschappelijk draagvlak. De samenwerking van de provincie met de acht partners in Nationaal Park Nieuw Land is hiervan de invulling.

3.5.3 Toelichting op stand van zaken en voortgang

Gedeputeerde Staten hebben de maatschappelijke klankbordgroep ingesteld voor de periode van 9 juli 2019 tot en met 31 december 2020. De klankbordgroep heeft tot doel om (maatschappelijke) belangen, kennis en energie een plaats te geven in vraagstukken met betrekking tot het Beleidskader beheer Oostvaardersplassen. De klankbordgroep doet dit door advies te geven over de onderwerpen waarover inwoners, stakeholders en organisaties geraadpleegd kunnen worden en de wijze waarop de raadpleging vorm kan krijgen. De klankbordgroep kan eigenstandig onderwerpen voorstellen voor de bijeenkomsten en raadplegingen en daarover adviseren. De provincie kan ook onderwerpen voorleggen aan de klankbordgroep op basis waarvan de klankbordgroep een advies geeft over een bijeenkomst of raadpleging. De klankbordgroep heeft twee adviezen uitgebracht. Het eerste advies was het organiseren van een bijeenkomst voor mensen die in gesprek wilden gaan over het beleid voor de Oostvaardersplassen (zie de vorige paragraaf over communicatie). Dit advies is overgenomen en deze bijeenkomst heeft plaatsgevonden op 2 november 2019. Het tweede advies was om de heckrunderen bij te gaan voeren. Dit advies is niet overgenomen, omdat het buiten de opdracht van de klankbordgroep viel. De klankbordgroep zal in 2020 nog een advies uitbrengen op het gebied van recreatie en toerisme.

Verder hebben Gedeputeerde Staten de maatschappelijke klankbordgroep gevraagd als afronding van hun werkzaamheden een advies uit te brengen over de wijze en vorm waarin verdere maatschappelijke betrokkenheid en participatie vormgegeven kan worden. Gedeputeerde Staten verwachten dit advies in het najaar van 2020. De opdracht van de maatschappelijke klankbordgroep loopt tot 31 december 2020.

3.5.4 Ontwikkelingen lange termijn

De verdere invulling van de governance vindt plaats binnen NP NL en – voor wat betreft het beleidskader beheer Oostvaardersplassen – op basis van het besluit van Gedeputeerde Staten over het advies van de maatschappelijke klankbordgroep over betrokkenheid en participatie.

3.6 Landschap

3.6.1 Doelstelling in het beleidskader

De realisatie van een zo natuurlijk mogelijk en gevarieerd landschap dat door grotere aantallen toeristen en recreanten dan tot nu toe aantrekkelijk wordt gevonden.

3.6.2 Voorgestelde maatregelen

Het beleidskader geeft aan dat het landschap van de Oostvaardersplassen een resultante zal zijn van onder meer de maatregelen die voortkomen uit het N2000-beheerplan, de vermindering van het aantal grote grazers in het gebied en de aanplant in het grazige deel. Bij alle maatregelen wordt gekeken naar de landschappelijke inpassing en de effecten van de maatregelen. Op deze manier wordt conform het beleidskader toegewerkt naar een halfopen landschap in het grazige deel van het kerngebied.

3.6.3 Toelichting op stand van zaken en voortgang

De stand van zaken voor de moerasreset en het project grazige deel Oostvaardersplassen staan eerder in dit document beschreven (paragraaf 3.1). Verder vinden er in het kader van Nationaal Park Nieuw Land veel landschappelijke ontwikkelingen plaats in het Oostvaardersplassengebied. Te denken valt aan het project Oostvaardersoever, dat mede gericht is op een verbinding tussen het Markermeer en de Oostvaardersplassen. Verder zijn de Almeerse Poort, Poort Lelystad en Etalage A6 voorbeelden van ontwikkelingen van natuur en natuurbeleving in het Oostvaardersplassengebied. In de beide poortgebieden zijn fysieke ingrepen voorzien om mede de beleefbaarheid te vergroten en de toegankelijkheid van het gebied te verbeteren, waarbij het zwaartepunt van de werkzaamheden naar verwachting in 2021 en 2022 zal liggen. Voor de Etalage wordt een nieuw landschapsplan opgesteld.

3.6.4 Ontwikkelingen lange termijn

Voor de Poortgebieden wordt in 2021 en 2022 het zwaartepunt in de fysieke ingrepen verwacht voor fase 1. Ook zijn tweede en derde fases voorzien waarin de focus verschuift naar natuur ten opzichte van natuurbeleving. Voor het etalagegebied wordt een landschapsplan ontwikkeld.

3.7 Toerisme en recreatie

3.7.1 Doelstelling in het beleidskader

Doel is dat het Oostvaardersplassengebied een grotere toeristisch-recreatieve functie gaat vervullen in Flevoland dan tot nu toe het geval is en eraan bijdraagt dat het aantal bezoekers uit binnen- en buitenland aan Flevoland toeneemt.

De groei van het aantal toeristen en recreanten moet vooral plaatsvinden in de randgebieden. Het unieke en waardevolle karakter van het kerngebied kan bij grotere aantallen bezoekers alleen worden gewaarborgd als rust en ruimte voor vogels en zoogdieren in dat gebied kunnen worden behouden. Dit impliceert dat bezoek aan het kerngebied te allen tijde begeleid en gedoseerd bezoek is.

3.7.2 Voorgestelde maatregelen

Investering zijn gewenst in de volgende onderwerpen:

1. Bereikbaarheid van het Oostvaardersplassengebied.
2. Toegangspoorten.
3. Toegankelijkheid van en voorzieningen in het kerngebied.
4. Verbetering van het zicht op het kerngebied vanaf de randen.
5. Kwalitatieve verbetering van voorzieningen voor beleving van de randgebieden.
6. Verbinding met andere toeristisch-recreatieve mogelijkheden in Flevoland.

3.7.3 Toelichting op stand van zaken en voortgang

Het merendeel van de maatregelen voor recreatie en toerisme heeft een plek gekregen in de uitwerking van het Nationaal Park Nieuw Land en dan specifiek in beide poorten aan Almeerse en Lelystadse kant. Het gaat dan om de bereikbaarheid, de kwalitatieve verbetering van voorzieningen en de verbinding met andere toeristisch-recreatieve mogelijkheden in Flevoland. Vanuit het nationaal park wordt binnen de poorten sterk ingezet op de beleefbaarheid van het gebied, waarop de Oostvaardersplassen kunnen aanhaken.

Van bovenstaande onderwerpen heeft uitsluitend het onderwerp 'toegankelijkheid van en voorzieningen in het kerngebied' betrekking op het kerngebied van de Oostvaardersplassen. Staatsbosbeheer heeft een subsidieaanvraag ingediend voor het project grazige deel Oostvaardersplassen, waarin onder meer recreatieve voorzieningen in de Driehoek zijn opgenomen. Gedeputeerde Staten hebben in juni 2020 besloten subsidie voor dit project te verlenen. Op basis van deze subsidie kan Staatsbosbeheer de recreatieve voorzieningen die in het beleidskader zijn voorzien in het kerngebied in zijn geheel realiseren.

3.7.4 Ontwikkelingen lange termijn

Vanuit NP NL wordt ingezet op een toename van het aantal bezoekers tot 2 miljoen per jaar. Ook de Oostvaardersplassen zullen hierdoor naar verwachting meer bezoekers ontvangen. Er wordt in de randen en het kerngebied gewerkt aan de realisatie van recreatieve voorzieningen om de bezoekers te faciliteren en de toegankelijkheid van het gebied wordt vergroot. De beide poortgebieden hebben hierin een belangrijke functie: dit zijn de zones waarin bezoekers worden opgevangen en kunnen kennis maken met de Oostvaardersplassen, zonder dat het kerngebied teveel wordt belast.

3.8 Financiën

In het slothoofdstuk van het beleidskader wordt inzicht gegeven in de financiële middelen die nodig zijn om de doelen en ambities uit het beleidskader te realiseren. Het gaat om investeringen, exploitatie en/of onderhoudskosten.

Tijdens en na de vaststelling van het beleidskader zijn vanuit de provincie de volgende middelen beschikbaar gesteld/gereserveerd:

1. € 3,2 miljoen uit de strategische reserve voor de reset van de grote grazers (€ 1 mln.) en het treffen van beschuttingsmaatregelen (€ 2 mln.).
2. Bij de begroting van 2019 is aanvullend een bedrag van structureel € 0,5 mln. opgenomen voor de (voorlopige) beheermaatregelen. Daarmee zijn de eerste investeringen gedekt.
3. In het coalitieakkoord is € 3 mln. gereserveerd binnen de reserve beheer en ontwikkeling natuur voor de nog niet gedekte maatregelen uit het beleidskader.
4. Cofinanciering Leader projecten
5. Proceskosten

Vanuit andere overheden zijn de volgende middelen beschikbaar gesteld/gereserveerd:

6. IBP vitaal platteland
7. Leaderbijdrage

3.8.1 Toelichting op stand van zaken en voortgang

3.8.1.1 Reset grote grazers en treffen beschuttingsmaatregelen

Het is niet mogelijk gebleken de reset van de grote grazers uit te voeren voor het budget dat de provincie hiervoor beschikbaar heeft gesteld. De fors hogere kosten gemaakt door Staatsbosbeheer hebben meerdere oorzaken:

- a. de reset edelherten bleek niet in één seizoen te lukken;
- b. de reset van de Konikpaarden is aanzienlijk duurder geworden door de uitplaatsing buiten de Europese Unie naar Wit-Rusland;
- c. extra kosten voor toezicht en handhaving waren niet opgenomen in de oorspronkelijke begroting.

De meerkosten over 2019 zijn opgevangen door Staatsbosbeheer door gebruik te maken van de door LNV toegezegde bijdrage van € 1,5 mln. voor onder meer de reset van de grote grazers. De reset van de grote grazers is niet afgerond doordat het afschot stil is komen te liggen na de gerechtelijke uitspraak.

Het treffen van beschuttingsmaatregelen wordt binnen de beschikbare middelen uitgevoerd.

3.8.1.2 Extra beheerkosten

In 2019 is € 500.000 incidenteel vergoed aan Staatsbosbeheer voor de extra beheerkosten voortvloeiend uit het vastgestelde beleidskader. Conform de afspraken in het convenant heeft SBB het managementplan voor ter instemming voorgelegd aan Gedeputeerde Staten. GS heeft op 27 mei besluit genomen in te stemmen met het managementplan. Het managementplan gaat uit van een integraal beheer voor het gehele Oostvaardersplassengebied. Na vaststelling van het managementplan wordt een vertaalslag naar de beheerkosten gemaakt. Dit wordt in de vorm van een structurele beheersubsidie weggezet. Deze subsidie zal naar verwachting in de zomer 2020 worden afgegeven. Bij de nieuwe periode van de reguliere SNL-subsidie (vanaf 2020) is voor het eerst ook de toeslag voor toezicht op terreinen die niet zijn opgesteld voor publiek aangevraagd en toegekend. Deze wordt betrokken bij de beoordeling van de extra beheerkosten voor de Oostvaardersplassen, zodat er geen dubbele subsidiering plaatsvindt.

Ad 3 niet gedekte maatregelen uit het beleidskader

In 2019 is in onderlinge afstemming door Staatsbosbeheer en de provincie gewerkt aan een meer gedetailleerd overzicht van de benodigde middelen van de nog niet gedekte maatregelen, mede op basis van voortschrijdend inzicht in de kosten van de maatregelen en van mogelijke samenloop van benoemde maatregelen uit het beleidskader met andere investeringen of maatregelen van de provincie danwel van andere partijen. In 2019 heeft Staatsbosbeheer – op basis van de benoemde maatregelen in het beleidskader – een projectplan opgesteld met drie maatregelen in het grazige deel van de Oostvaardersplassen. Het betreffen:

- a. maatregelen uit het Natura 2000-beheerplan Oostvaardersplassen ;
- b. maatregelen met betrekking tot de extra vernatting (in beleidskader Landschapskwaliteit inrichtingsmaatregelen);
- c. recreatieve voorzieningen in het kerngebied.

Maatregel a is gedekt vanuit het beleidsplan Natura 2000. Maatregelen b en c maken onderdeel uit van de nog niet gedekte maatregelen. Verwacht wordt dat in augustus besluitvorming door GS plaats vindt om de middelen uit het coalitieakkoord in te zetten ter dekking van deze maatregelen en dit middels een subsidie met bijbehorende realisatieovereenkomst bij Staatsbosbeheer weg te zetten. De uitvoering van de maatregelen vindt plaats in de periode najaar 2020 t/m 2023. De beschikbare middelen vanuit het coalitieakkoord zijn daarmee volledig ingezet.

Met de uitvoering van deze maatregelen zijn de belangrijkste maatregelen waar de provincie voor verantwoordelijk is gerealiseerd. De recreatieve voorzieningen aan de randen maken onderdeel uit van de poortontwikkeling. De uitbreiding van het buitencentrum is voorlopig nog niet voorzien; het huidige buitencentrum volstaat met de huidige bezoekersaantallen. De verkeerstechnische maatregelen hebben betrekking op of kunnen hun beslag krijgen in de huidige of volgende fasen van de poorten danwel zijn opgenomen in de ontwikkelingsvisie Nationaal Park Nieuw Land.

Ad 4 cofinanciering leader

In 2019 heeft GS € 762.000 geormerkt voor cofinanciering van Leaderprojecten die invulling geven aan maatregelen uit het beleidskader Oostvaardersplassen en/of Nationaal Park Nieuw Land.

Ad 5 proceskosten

In de zomernota 2019 zijn middelen beschikbaar gesteld voor proceskosten. Een belangrijke kostenpost hierin bedraagt de juridische kosten voortvloeiend uit de rechtszaken voortvloeiend uit bezwaar en beroepsprocedures verband houdend met de afschot van de edelherten. De juridische kosten bestaan uit inzet van de landsadvocaat en inzet van deskundigen voor ecologische onderbouwingen in het kader van deze rechtszaken. In het boekjaar 2019 waren de kosten voor de landsadvocaat € 162.000 en voor deskundigen tbv de ecologische onderbouwingen € 63.000. Totaal verstrekte opdrachten tot en met juni 2020 voor de landadvocaat bedragen € 147.000 en voor deskundigen € 35.000. De verwachting is dat dit in het tweede half jaar zich voort zal zetten.

Ad 6 IBP Vitaal Platteland

Nationaal park Nieuw Land heeft van LNV een indicatieve toewijzing gekregen van €4.150.000,- in het kader van het Interbestuurlijk Programma Vitaal Platteland. Hierin is voorzien in een bijdrage aan beide poortprojecten en onderzoeken binnen NPNL, waaronder de Oostvaardersplassen.

Ad 7 Leaderbijdrage Europa

Bij de vaststelling van het beleidskader hebben Provinciale Staten ingestemd met een reservering van € 3,2 miljoen uit de strategische reserve. Bij de begroting van 2019 is aanvullend een bedrag van structureel € 0,5 mln. opgenomen voor de (voorlopige) beheermaatregelen. Daarmee zijn de eerste investeringen gedekt. De reset van de grote grazers in 2019 is duurder uitgevallen dan begroot, met een overschrijding van ruim

€ 1 miljoen. Deze extra kosten zijn gemaakt voor het afschieten en verwerken van de edelherten, het uitplaatsen van de paarden en voor orde en handhaving.

Nationaal park Nieuw Land heeft van LNV een indicatieve toewijzing gekregen van €4.150.000,- in het kader van het Interbestuurlijk Programma Vitaal Platteland. Hierin is ook een bijdrage voorzien voor een veldstation en onderzoeken in de Oostvaardersplassen.

Er is een financiële stand van zaken (concept) opgesteld voor de Oostvaardersplassen als input voor een bestuurlijk overleg Oostvaardersplassen (#2435514).

Het project grazige deel Oostvaardersplassen is een project van ruim € 9 miljoen, waarvan de provincie € 4,5 miljoen bijdraagt.

Colofon

Dit is een uitgave van:

Afdeling Strategie en Beleid

Provincie Flevoland

Visarenddreef 1

Postbus 55

8200 AB Lelystad

Contact:

T 0320 – 265 213

E info@flevoland.nl

www.flevoland.nl

Juli 2020